

MÖVLANƏ VƏ...

Mövlanə Cəlaləddin Rumi barədə "Qobustan"ın əzəlki saylarında demişdik. Təkcə onu söyləməyi bir daha lazım bilir ki, Mövlanə - dünya varkən məşhur olan və onun altı cildlik "Məsnavi"si təkcə Şərqdə deyil, Qərbdə, ümumiyyətlə dünyanın çox yerində daima oxunan, öyrənilən, isnad edilən mütəfəkkir şairlərdən biri, bəlkə də birincisidir. Heç təsadüfi deyil ki, tanıklı fransız şərqşünası və ədibi, İslamı qəbul etmiş və öz vəsiyyəti ilə Həvva adıyla torpağa tapşırılmış xanım Meeroviç ("Qobustan" öz oxucularını rəhmətliyin şəxsiyyəti və düşüncələri ilə də tanış edibdir) Mövlanənin altı cildliyini birbaşa orijinaldan fransızcaya sevirmişdi... Xanım Meeroviç Mövlanənin şəxsiyyəti, onun külliyyəti barədə əsər yazır, Konyada Mövləvi dərvişlərinin səma rəqsləri barədə çox maraqlı fikirlər söyləyirdi... Xanım Meeroviç eyni zamanda Mövlanə və Şəms Təbrizi münasibətlərini də bütün dolğunluğu ilə təsvir edib... göylərə qaldırır. Mövlanə biliciləri belə bir əqidə sahibidir ki, Təbrizli Şəms olmasaydı, Mövlanə Tanrı qatına beləcə yüksəlməz, Şərqdəki sırası şair və aqillərdən o qədər də fərqlənməzdi. Mövlanəyə Səma rəqslərini öyrədən, Allah-təala eşqini bütün varlığı ilə sevirən, təlqin edən də Şəms Təbrizi olubdur. Necə ki, Mövlanə öz varlığını Şəms olmadan təsəvvürə gətirə bilmirdi... və ömrünün axırına qədər də şəmssiz özünü tək-tənha saydı...

Şəms Təbrizli - çox güman ki, azəri türklərindən idi. 1185-ci ildə dünyaya gəlib, 1247-ci ildə dünyadan köçmüşdü. Konyaya ölümündən üç il əvvəl təşrif buyurub, Konyada yaşamaqda olan Mövlanə ilə görüşmüşdü...

...Şəms Təbrizi

İlk gəlişində Şəms, Mövlanə ilə altı ay diz-dizə oturaraq can söhbəti eləmiş, sonra nə üçünsə, Mövlanədən, ya kimdənsə küsərək Şama köçübür. 15 ay həsrətdən sonra, Mövlanənin uzaqdan-uzağa yalvarışlarına, xahiş-minnətinə dözməyərək, axır ki, Şəms Konyaya qayıtmış oldu... qayıdandan bir qədər sonra Mövlanənin övladlığa götürdüyü gənc və gözəl Kimya xatunla evləndi. Fəqət bu dəfə də onun Konyada yaşamağı uzun sürmədi. Belə ki, Şəms Təbrizi gəldiyi kimi də qəfildən itib-batdı, yox oldu... Öldümü, qaldımı, - bunu indiyəcən bilən yoxdur. "Gəlirəm" - deyibən evdən bayıra çıxdı və ilim-ilim itdi... bir daha onun üzünü görənlər olmadı... onun zövcəsi gözəl Kimya xatun isə Şəms Təbrizidən yeddiyə gün əvvəl artıq bu fani dünyadan köçmüşdü...

"...Savaş türklərin işidir. Nazənin qadınların yox. O cürə qadınların yerisə evdir. Evə qapanıb qalar. Birisi dedi ki, bir könüldən min könülə şəhid olmaq istədim, düz doxsan dəfə yaralanmışam. Hətta çırıl-çılpaq döyüşə girdim. Atılan oxlara qarşı yürüdüm. Nola birisi gəlib bədənimə sancıla. Sancılan çox oldu, amma boğaza, can alacaq bir yerə, atılan oxlardan heç biri dəymədi. Bədənim atılan oxlardan xəlbir kimi deşik-deşik oldu. Burda bir igidlik də görmürəm. Dedim, - şəhidliyin hələki Uca Yaradan tərəfdən qismət olmadığını başa düşdünmü? Xəlvətə çəkildim və xəlvətdə qulağıma qazilərin savaşa gedərkən çaldıqları təbil səsləri gəldi. Qulağıma kimsə pıçıldadı ki, di yeri savaş zamanı gəldi. Özünü savaşa at. Qayıtdım ki, ey xəbir olan nəfsim savaşa həvəs hardadı, sən hardasan? Savaş zamanı kafirlərin üstünə hücum çəkdim. Bir dəfə belə ayaq geri qoymadım. Yaralandım, yaramı bağladım, təkrar savaşa girdim. Yenə bədən bir yarayla ölməz deyə, savaşda iyirmi kərə yaralandım. Şəhidliyə can atan nəfsimin sözündən çıxma bilmədim. Deyir, - Birisinin əlində qırx quruşu vardı. Hər gecə birini dənizə atardı. Bu surətlə də nəfsinə əziyyət vermək, ondan yaxa qurtarmaq istədi. Hər dəfə yaralanıb, yarasını özü bağlardı. Bədənində ox və nizə qırılırdı. Beləcə savaşa-savaşa qüvvəsi tükəndi, yerə düşdü. Anladı ki, onun qismətinə dinc vaxtı can vermək düşüb. Allah-Təala ilə əhdi belədir. Qur'anda belə deyilir: "...elə kəslər vardır ki,

Allah ilə etdikləri əhdi pozmazlar".

Madam ki, bədən dediyin ruha bir alətdir, belə olan halda çox ölümlər ölüm deyildir. Necə olsa da nəfsləri diri olaraq qalır. Hətta mindikləri atlar döyüşdə tərədən-dırnağa qana bulaşsalar belə, minənin nəfsi yenə diridir. Hər qan tökən şəhid olsaydı, öldürülən kafir də özünü şəhid sayardı. Ancaq elə oğullar vardır ki, bu fani dünyada ölürlər, şəhid olurlar, amma biz görməsək də, onlar diri kimi bizim aramızda gəzməkdədirlər... Haqq yolunda, din-iman, torpaq, Vətən yolunda şəhidlik də Allahın istəyi ilədir, ehsan və lütfələr bizi Yaradanın ixtiyarındadır..."

Mövlanə Cəlaləddin Rumi

